

Prețulu

pentru Sibiiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarhieii pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratice se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu IV.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a don'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiiu.

Nr. 96.

— Sibiiu, Sambata 28, 10 Decembre. —

1881.

Obiceiurile juridice ale poporului romanu.

Intrebari asupra legaturilor satesci, casnice si de lucruri între tierani.

(Urmare).

§. 240. Care este legatur'a copiiloru càtra tatalu loru vitregu sau càtra muma vitrega?

§. 241. Ce felu de obiceiuri are poporulu la nascerea copiiloru?

§. 242. Parintii se bucura ei mai multu de nascerea unui baiatu? ori a unei fete?

— si ce dice poporulu in aceste inpregiurari?

§. 243. Cari sunt obiceiele la botezulu copiiloru?

§. 244. Cà ce felu de socotintia au in poporu femeiele cele îngreunate?

§. 245. Tatalu poruncesce elu mai multu copiiloru de partea barbatésca, éra mum'a celoru de partea femeiesca?

— sau cà tatalu poruncesce mai multu copiiloru mai mari, éra mum'a celoru mai mici?

§. 246. Este óre in poporu credintia, cà tatalu póte se faca cu copiii sei totu ce va voi?

§. 247. Remas'a vreo aducere aminte din vechime, cum-cà parintii 'si vindeau copiii?

— ori cà ucideau pe cei slabi sau pe cei sluti?

§. 248. Cum este privita de càtra poporu uriciunea la omu?

— si cum este privita slabiciunea trupésca?

§. 249. Ce nume pórtá nevést'a dupa ce s'a despartitu de barbatulu ei?

— óre totu pe alu acestuia?

— sau pe alu parintiloru?

§. 250. Nevést'a este ea datóre de a urma pretutindenii dupa barbatulu seu, ori-unde s'ar asedia elu?

— si in ce inpregiurari anume póte ea se nu mérga dupa densulu?

§. 251. Remas'a óre vreo aducere aminte din vechime, cum-cà ómenii ajunsi la adenci betranetie erau ucisi?

— 252. Copiii se afla ei totudeauna sub puterea parintésca?

— sau numai până la o vrista óre-care?

— ori până la casatoria?

§. 253. La ce virsta anume, dupa parerea poporului, unu baiatu ajunge teneru si o copila fata mare?

— si acésta inaintare este ea insoçita de niscaiva obiceiuri, buna-óra schimbarea portului, tunderea perului si altele?

§. 254. Candu copiii nesocotescu sau batjocurescu pe parintii loru, ce se intempla atunci?

§. 255. Parintii gonescu ei vreodata din casa sau desmostenescu ei pe copiii loru?

— si cum se face acésta?

§. 256. Cum privesce poporulu bine-cuven-tarea parintésca si urmarile ei?

§. 257. Ce obiceiuri sunt óre la nunt'a unei parechi, care traise mai multu timpu fără cununia si a facutu si copii?

— nu cum-va copiii se aducu si ei in bisericu?

— sau cum se face altmintrea, pentru cà copiii se nu fia priviti cà din flori?

§. 258. Cum socotesce poporulu pe copiii cei din flori?

— cum pe baieti?

— si cum pe fete?

— si ce felu de cuvinte se intrebuintiedia pe acolo in asta privintia?

§. 259. Ce drepturi si datorii au copiii din flori càtra parintii loru?

§. 260. Copiii din flori au ei vre-unu dreptu la mostenirea averii parintesci?

§. 261. A cui porecla pórtá obicinuitu copiii cei din flori?

— pe a tatalui?

— pe a mumei?

— sau vreo alta óre-care?

§. 262. Cum este privita lepadarea mestesiugita a copiiloru?

— sau omorulu loru indata dupa nascere?

§. 263. Ce se face cu copiii gasiti?

§. 264. Tatalu este elu respundietoru pentru copiii sei?

— barbatulu pentru nevéstá sa?

— cei mai betrani dintre rude pentru cei mai tineri?

— si cum anume?

§. 265. Se obicinuesce óre pe acolo, cà mai multi fii casatoriti si fete casatorite se traiésca impreuna la parintele loru, tinendu o singura casa?

— si atunci ce felu de legature, drepturi si datorie, sunt între ei toti?

§. 266. Fata care si-a perditu cinstea, asia cà s'au ivitu urmele acestei fapte, mai pórtá ea inbracamea de fecióra?

— si cum o privesce poporulu sau celelalte fete?

§. 267. Se intempla óre pe acolo furtisiagu între ai casei?

— cum se chiama acésta?

— si ce se face intr'o asemenea inpregiurare?

§. 268. In ce inpregiurari anume se aduna sfatulu casei sau némului?

— cine sunt aceia din rude, cari facu parte dintr'unu asemenea sfatu?

— si cum se petrece elu?

§. 269. Dupa mórtea tatalui, pe càtu timpu mai traiesce mum'a, potu óre copiii se isi impartiesca fără voi'a mumei?

— si atunci ce felu de parte capata mum'a?

§. 270. Póte cineva se faca cu averea sa totu ce 'i place, chiaru candu are soçia si copii?

— si daca nu póte, cine óre ilu opresce?

§. 271. Cunósce poporulu deosebirea între averea mostenita si averea capatata?

— cum le chiama?

— si óre nu totu intr'unu chipu póte intrebuintia stapanulu averii pe una si pe alta din aceste doua feluri?

§. 272. Ce felu de mosia se chiama caminu?

— si prin ce se deosebesce ea de ceealalta avere?

§. 273. Unu fiu, care prin insuratóre a intratu in cas'a nevestei si astfelu a esitu din casa parintiloru sei, precum si o fata maritata si dusa la barbatu-seu, mai potu ei se céra parte din averea tatalui loru, candu acesta mai are alti copii necapatuiti?

(Va urmá.)

Foisióra „Observatoriului“.

Salutari si titlaturi.

Unu sujetu de tóte dilele, vei esclamá, iubite lectoru, cetindu rónđulu pusu in fruntea acestei conversatiuni.

Asia este. Ai dreptate Inse tocma acésta, credu eu, ne indreptatiesce a ne ocupá puçinu cu acestu sujetu.

Se fimu practici de astadata. Se ne privimu unii pe altii in façia, se ne privimu cá amici, cá semenii, cá necunoscuti, cá superiori si cá domni, atunci de siguru imi vei concede, cà mod'a capriciósá si contagiósá a scosu si scóte din usu multe lucruri folositorie si introduce in loculu loru altele vane, dejositorie, unele chiaru, cari facu din omu adeverata caricatura.

„Oș sublime homini dedit“*) dicea poetulu magistru. Éta regul'a fundamentala, cum trebue se se pórté individulu. Inse, dorere, nu toti potu avea o frunte senina, nu toti au o consciintia curata, cà se póta ridicá capulu si se privésca fără sfiéla, fără temere in façia aceluia cu care vorbesce. Multi éra se ca-ciulescu, se complimentédia, mai corecta, se degradédia din alte cause.

De aici marea divergintia între salutari, între titlaturi.**)

La poporulu nostru au fostu si sunt in usu si astadi, in maioritatie, frumoșele formule de salutare: „buna deminétia, buna dio'a, buna sér'a, se dea Ddieu bine, bunu lucru“; la acestea se raspunde: „multiamu

*) Omulu este daruitu cu façia, care privesce in susu.

**) Lichtenberg sustine, cà titulele deriva dela unu farmacistu, ale carui cuthii erau mai multu góle, dara in frumsetiate cu cele mai pompóse etichete.

dtale, buna dio'a“ etc.; la despartire: „sanetate buna, s'audimu de bine“ etc.

Càtu de simple si totusi càtu de frumoșe salutari. In ele nu vedi umilintia, nu vedi afectiune maiestrita. Sunt nepretentióse si'ti cadu asia de bine!

Asemene frumosu si convenabilu este obiceiulu, cà atunci, candu se intelnescu individi de conditiune, de rangu deosebitu, barbati se'si descopere capulu. Degradatoriu e inse, candu tieranulu stá óre întregi cu capulu golu langa domnulu cu care vorbesce, degradatoriu pentru tieranu, degradatoriu si pentru domnulu, ce suferé acésta, cà-ci in cele mai multe casuri dovesce, cà elu e cu capu mai golu decâtu tieranulu.

Una din cele mai frumoșe si convenabile titlaturi este: „domnule“, la care se adauge de comunu caracterulu cuiva: „dnule presedente, dnule asessoru, dle doctoru, dle consiliariu, dle parinte, dnule protopopu“ sau conumele respectivalui. Sunt multi, cari nu suferu se'i intituledi dupa caracteru, altii, cari ilu pretindu. Cunoscun unu domnu, care daca nu'lu vei titulá dupa caracteru, ori-ce'lu vei intrebá, iti raspunde cá cu furc'a.

Ce n'a facutu mod'a din aceste salutari si titlaturi?

Cu mod'a totu ne-amu impacá, dara nu ne impacamu cu degenerarea salutatiuniloru si titlaturiloru provenite din nesciintia, din degradarea cuiva; asemene nu ne unimu cu acele, cari sunt provocate de ambiunea prósta sau de prosti'a d'aurita, cum dice poetulu Nicoléanu, a óre-cui.

Ce este de facutu? A inceputu reulu de susu si se pogóra in josu. Éta cum.

Inteligenti'a se saluta: „slug'a dtale, plecaciune“, dóue cuvinte pe càtu de straine, pe atávu de degradatóre. Poporulu le aude, se molipsesce de ele si, nefindu'i cunoscutu, nu le 'ntielége. De aceea fórte desu nu scii se ridi, ori se'lu compatimesci, candu ilu audi: „slug'a se dea Dnedieu, plecaciune buna se dea Dnedieu.“

Nu de multu a inceputu a se poporalisá germa-

nismulu: „sarutu man'a“ (Küss die Hand). Dlu Brateanu dice cà acésta e una din cele mai dejositorie salutari. O intielegemu, dicu unii, candu se adressédia càtra sexulu frumosu, aici isi are, celu puçinu, unu motivu escusabilu;*) dara, a se practisá façia de barbati, e mai multu cà dejositoriu.

Nu se indestulesce cineva cu salutarele de susu, apoi nu sunt óre destulu de convenabile, destulu de reverentióse de ex. „am onóre“, de altumintrea éra germanismu, „salutare, complimentu“? Multi facu bine cà se ferescu de „am onóre“, in fapta póte cà nici nu au onóre.

Sunt ómeni ajunsi la stari si averi mari din stare de saracia si obscura, cari pretindu se le dai titlu de „ilustritate“; sunt si „magnificenti“, destui trândavi, „prea onorati“, destui fără caracteru, „spectabilitati“ câte vreai, cari nu le poti vedé, precum si „escellentie“, mediocritati. Din contra cunoscu o persóna fruntasia romana, care pentru meritele sale fórte multi ilu titulédia per „ilustritate“, inse totudeauna reflectédia cà titulele acestea nu sunt pentru noi (pentru romani).

Altu obicei de totu revoltatoriu se póte observá introdusu nu de multu la poporulu nostru. Mai inainte toti nadragosii se intitulau „jupáne“, unu gradu mai josu cà „domnule“, cu tóte cà e de aceeași semnificare. Astadi acésta titlatura se usitédia numai façia de evreii mai sarantoci, ici-colea si façia de invetiatoru, pentru-cà acestuia in cele mai multe comune nu'i este iertatu se aiba si elu ceva. In loculu „jupánului“ se usitédia o formula si mai servila: „Marii'ata“, titlatura, care in tier'a romanésca, unde toti sunt „domni“, nu se adressédia decâtu Domnitoriului. Se abstragemu dela im-

*) Nu are nici aici. Acésta formula importata dela Franci'a din timpulu celei mai spurcate coruptiuni, avea de scopu totudeauna amagirea, seductiunea bietelor femeii, si asia se facu mod'a. Mai tardiu s'a disu cà o facu pentru-cà se crutie vanitate femeiesca. Acesta ar fi unu complimentu si mai brutale.

Not'a Corectorului.

Ungari'a.

— (Dela dieta.) Pe lângă cifrele scóse din budgetulu ministeriului cultelor si alu instructiunii publice, mai adaogemu si urmatóriele cifre multu semnificative. De cãtiva ani incóce se votéda subventiuni pentru biserici, sau cum se dice in unele staturi europene, „societati religióse“, care terminu este asemenea semnificativu. Statulu (dieta, gubernu) nu se tîne obligatu a intinde vreunu ajutoriu „societatiloru religióse“, o face cá din gratia si din interesse, candu aratate pe fația, candu ascunse. Pentru anulu 1882 comisiunea propune a se vota subventiuni bisericesci in suma de 310,000 si anume: bisericei greco-catolice (romani si ruteni) 99,000 fl., bisericei greco-resaritene (romani si serbi) 100,000 (cu 1 florinu mai multu: ce ironia!), bisericei ev. augustane (sasi, magiari, slavaci) 36,000 fl., celei helvetice calviniane (magiari si slavaci) 65,000 fl., celei unitariene sociniane (magiari curati vreo 48 mii de suflete in Transilvani'a) 5000 fl., israelitiloru 5000 fl. Pentru biserici'a romano-catolica (la 4½ milióne suflete de diverse nationalitati) nu este prevediutu nimicu in budgetulu statului, este inse de alta parte prea bine sciutu, cá fondurile romano-catolice arunca unu venitu anuale de mai multe milióne, precum si cá episcopii si arhiepiscopii rom.-catolici din Ungari'a tragu din dominiile lor veniturile cele mai mari din toti capii bisericesci de pre continentulu Europei, dela 100,000 pâna la 600 mii fl.; totu asia si capitulele lor de canonici sunt fórt bogate.

Se punemu cá tóte acelea 6 societati religióse au preste totu numai 10 mii persóne bisericesci numite preoti, popi, pastori, rabini de tóte categoriile (cele doue biserici romanesci gr.-cath. et gr.-or. au singure la 4000), apoi totu atãti profesori si docenti, in numeru totale 20,000; se mai luamu totu atãtea biserice, sinagoge si scóle, adeca érași 20 mii, care tóte au lipsa de ajutoriu. Acum inpartiti 310,000 fl. cu 40,000 si vedeti cátu se vine pe câte o persóna, biserica, scóla. Se vine 7¾ fl. Si apoi acésta cersitoria o mai numescu ai nostrii mila si gratia imperatésca. Ce satira. Imperatulu nostru dá cu sut'a si cu mii'a din alu seu ori-unde dá; éra acelea 310 mii sunt votate de cátra dieta din averea nóstra, din enormele sume de contributiuni, din 260 milióne venituri publice, intru care se coprinde si miliónele nóstre. Nu mila ceremu, cá nu suntemu cersitori, nici gratia, cá nu suntemu criminali; dreptatea o pretindemu, proportiune justa. Deci sufletele servili se nu se mai cucerésca canesce, cerendu mila si gratia; ci se invetie a cere dreptate.

Revist'a evenimenteloru politice.

Riulu celu mare alu evenimenteloru politice si sociali curge neincetatu, versandu-se, nu in

pregiurarea, cá multi nici nu intielegu frasea. Cãti n'oru fi de ex. cari audindu de „Marii'ata“ si „Marii'asa“, cugeta póte la Mari'a cuiva? In mai multe comune muntene invecinate cu Munteni'a (la Branuri, Sacele, Covasn'a etc.) dedati reu de sub domni'a de inainte de 1848 a titulé si pe logofetii satului cu „Marii'ata“, sciindu inse cá in Romani'a „Marii'ata“ érá numai domnitorulu, spre a se feri se nu le confunde cu domnitorulu, iti dicu „Marii'a dumitale“. Destulu cá acésta titlatura e aprópe generala la poporu. Ea este chiaru pretinsa de aroganti'a ordinara a semidociloru, cari vinu in atingere cu poporul. Bietulu poporu, cá se nu gresiésca, intitulédia tóta lumea cu „Marii'ata“, Principele Condé scandalisandu-se de „monsieur“ (domnule), dise comisului seu (maiestrului cocieriloru): „Mr. l'ecue, allez dire à Mr. mon cocher, qu'il mette Mss. me chevaux a madame la voiture.“*) Probabilu se audimu cá mâne: Marii'ata, dómna bucatársa, fá bine dá pe dómnele óua, Marii'ei sale dlui solgabirau.

Fára indoiéla este greu a trage o linia demarcatóre intre formulele, cari trebue folosite si intre cele, cari trebue incungiarate. Se nu folosésca nimeni formule pe cari nu le intielegu, altcum o pate cá tieranulu care si-a trimisu copilulu dup'ó óla de farina spunendu'i se vorbésca mai pe alesu. Copilulu intrandu la vecinulu seu, ilu agraiésce: „Tatalu meu domni'asa, m'a trimisu pe mine dni'a mea, la dnulu Marii'a sa, se ne imprumuti o óla de farina.“ „Bine mè“, respunse vecinulu, „tatalu teu, domni'a sa, tu, domni'a ta, eu, Marii'a mea, apoi cine draculu se tina saculu?“

Este prea adeveratu: „mundus titulis titillatur.“**) cu tóte acestea se póte afirmá, cá formulele de salutari si titlaturile sunt o busola de cultur'a cuiva. Exagerate ele denóta de cele mai multe-ori caractere servili, ceea ce nu convine nicidecum omului cu consciintia de sine, ori dovedescu cá respectivulu se umileste sau degradédia, pentru-cá simtindu-se peccatosu, crede cá in modulu acesta'si va mai ascunde slabitiunea, ori, in fine, se umileste din anumite interese personali.

*) Domnule comis, spune dlui cocieriu se prinda pe domni'ei cai la dómni'a trasura.

**) Ómenii se gádale prin titlaturile.

oceanulu pacificu, ci in celu bellicu alu istoriei, spre a'lu involburá din nou si a'i inaltia valurile preste capetele omenimei. Ministrii in cuventele de tronu ale suveraniloru si multime de diarie mari, care facu politica pe comptulu despotismului, voru se ne faca a crede, cá pacea generala e stabilita cine scie pe câti ani inainte. Anume si diariile unguene iti rodu urechile totu a trei'a di, cu pacea generala si adaoga, cá ele o dorescu din totu sufletulu lor pe o serie de ani, cá se aiba timpu de a magiarisá totulu, a esterminá tóte limbile, a'si organisá o armata cum nu s'a mai veditu, a scapá de datorii si de bancrotu, adeca cu alte cuvente: se aiba pace, pentru-cá se póta prepará unu resboiu cu atátu mai furiosu si nimicitoriu. Atáta numai, cá nici staturile si popórale de prin pregiuru nu sunt surdo-mute, au si ele instinctele lor de conservare, luminele, vigórea si virtutea lor.

A vorbi astadi de pace, insémna sau a'si face ilusiuni desierte si a fantasá, sau a voi se insiele cineva pe tóta lumea. A dice pace armata pâna in dinti, totu ar mai semnificá ceva mai apropiatu de adeveru, in realitate inse numai pace nu este nicairi si situatiunea devine pe di ce merge totu mai critica. Firesce cá evenimentele nu se desvólta rapede cá ventulu, ci in óresicare ordine naturala si pentru ómeni lipsiti de virtutea patientiei rationabile, fórt incetu, nu inse pentru ómenii bine informati, deprinsi a calculá, nici pentru aceia carii sciu cá adesea lucra in viét'a popóraloru mani nevedite, nesimtite, care pandescu momentulu bine venitu lor, candu apoi spargu pe din intregulu, precum au facutu totudeauna diplomatii de una, conspiratorii de alta parte.

— In Germani'a. Scenele parlamentarie de mai deunadi escate la Berlinu intre principele Bismark si intre capii partidelor liberali si progressiste, deschisera de inaintea lumei unu abisu fiorosu, cátra care se apropie insasi Germani'a crediuta in epoc'a presenta cá cea mai pacifica, candu colo se adeverí pe deplinu, cá marea natiune germana este fórt desbinata ea insasi intre sine, si totuodata, cá barbatii sei de statu nu potu avé somnu linistitu nici din partea Franciei. Care este statulu actualu alu cestiunei in Germani'a? S'a spusu alta-data, cá Bismark, respective gubernulu centrale alu Germaniei a recunoscutu, cá partid'a socialista, adeca miliónele de ómeni din clasa muncitoriloru au dreptate in multe pretensiuni ale lor, si cá statulu, societatea, natiunea germana este datória se ingrijésca fórt bine de acea classe de locuitori si parte constitutiva a natiunii multu mai bine si mai parintesce, decátu s'a intemplatulu pâna acilea. Bismark provóca, cum si cauta se o faca, in prim'a linia pe parlamentulu centrale, cá se ia mesurile cele mai eficace legali in favórea clasei socialistiloru si inca parte mare in sensulu teoriiloru propagate de cátra cei mai eminenti capii si conducatori ai acestora. Cu acésta stratagemá

Omulu adeveratu cultu nu se va simti magulitu prin degradarea nimerui.*)

Petra-Petrescu.

*) Titlaturele, cá si multe alte datine s'au nascutu din natur'a fapteloru omenesci si nu totu dintr'unu sorginte. Unele sunt producte naturali ale meritului personale: dreptulu Iobu, intieptulu Solomonu, dreptulu Aristide, bravulu Hectoru etc. Éca titlature date de buna voia si din sentimentulu buneii cuviintie, de care sunt conduse popórale si individii, cari nu se nascu barbari din natur'a lor. Altele au rezultatu din organismulu sociale alu popóraloru. Imperatu, rege, patricianu, consulu etc. etc. éca titlature sociale. Au venitu inse ambiitiunea si lingusirea, truf'a si aroganti'a, nascatóriele despotismului, si spre a desbiná pe ómeni in mii de classe si categorii, au inventatu o lunga serie de ranguri. Mai ántaiu imperatulu Constantinu M. a regulatu si fixatu numerulu ranguriloru si titlaturiloru in spiritulu monarchicu si asia din Bizantiu s'au introdusu in tóte staturile. Francesii in revolutiunea cea mare au desfiintiatu tóte titlaturele de rang, cáte nu aveau nici-unu intielesu, au conservatu titlaturele de oficiu, care nici cá se potu sterge vreodata din nici-o societate organisata. Germanii inse au tinutu si dupa aceea, mai tinu in parte si pâna astadi cu cerbicia la epetete distinctive de ranguri si trepte in societate, precum pe lângá Von, cu care se face atáta abusu, epetetele Ehrbar, Wohlgeboren, Hochwohlgeboren, Hochgeboren, Excellenz, Ehrlaucht, Durchlaucht, Hoheit etc. Ungurii totudeauna imitatori ai germaniloru, si cá poporu de natura aristocratica, dupace importasera multime de titlature, pe candu se laudau mai multu cu aclimatizarea democratiei moderne, au regulatu din nou prin ordonantie ministeriali rangurile si titlaturele asia, in cátu astadi bine se'ti tragi sém'a cui dici, Nemzetes, cui tekintetes, nagyságos, méltóságos, nagyméltóságos etc. Spuneti acum, ce se faca, cum se se pórté poporul sub presiunea acestoru mesuri restabilite ale vechiului despotismu?

Not'a Red.

Bismark isi ajungea si unu altu scopu mare. Cunoscutu sunt numeroasele atentate criminali si chiaru unele omoruri comisse pâna acum asupra capiloru statului, incependu dela imperatii Napoleonu, Wilhelmu, Alexandru, regii Italiei si ai Spaniei etc. pâna la presedentele Garfield dela Americ'a. Ce si-a disu Bismark? Se aratu popóraloru si anume socialistiloru, cá nu capetele incoronate, ci gurile cele mari din parlamente, aristocratii cei inganfati, plutocratii cei egoisti si alti cetatieni ruginiti se opunu din respoteri la reforme binefacatórie, la ameliorarea starei desperate a classelor muncitórie, prin urmare cá nici locuitorii asupriti n'au dreptu se'si resbune de coróne, ci se'si deschida mai bine ochii si se védia, in care parte se afla asupritorii lor.

Conflictulu dintre Bismark si maiortatea parlamentului a fostu din cele mai inversiunate, precum se intempla fórt raru intre guberne si parlamente. Asia primulu seu proiectu de lege relativu la infiintarea unui senatu national-economicu cu jurisdictiune preste tóta Germani'a, fú trentitu. Cu acea ocaziune Bismark plesni progressistiloru in fația chiaru si perfidia dicundu, cá ei nici nu sunt monarchisti, ci republicani mascati si cá atari voru se submine tronu si dinastia. Din contra cea ii replicara numindu'lu invrasbitoriu alu natiunii. De atunci diariile care tñu cu Bismark, combatu chiaru si parlamentarismulu in principiu, in temelile sale, cá pe o sistema, dupa care se aduna la unu locu unu numeru de ómeni alesi in parte mare prin cabale, coruptiune, minciuna si falsificari de voturi si totusi au fruntea, cá se se numésca reprezentanti ai poporului, candu ei isi cauta numai de interesele lor, ale familie si celu multu ale partidei lor. De altumentrea parlamentarismulu asia cum a degeneratu elu in Europ'a, este combatutu mai preste totu, chiaru si in Angli'a.

Intre acestea din Germani'a migratiunea la Americ'a cresce neincetatu asia, cá si estimpu in 9 luni (Jan.—Oct.) s'au mai dusu érași preste 110 mii de suflete.

— Angli'a. Starea Irlandiei este totu cea de inainte; legea adusa in favórea milióneloru de saracime, cu care cabinetulu lui Gladstone credea cá va impaca pe irlandi, nici pe departe nu 'ia indestulatu. De candu Parnell si alti cincii deputati irlandi sunt arestati, omorurile si tetiunariile in locu se scadia, mai virtosu s'au inmultitu in partea cea mai mare a Irlandiei, si asia numit'a Liga irlandia nu a perdutu nimicu din activitatea sa. Ea a opritu strinsu, cá nici-unu locuitoriu se nu mai cutedia a platí lordiloru si episcopiloru anglii arenda si diecime, sub pedépsa de mórté. Parlamentulu Irlandiei este proprietatea nóstra, dice Liga, si anglii ne au spoliatu de elu talharesce; de ce se le mai platimu si premiu pentru rapacitate lor. Se ésa din tiér'a nóstra. Nu este septemana, in care se nu se comitta omoruri politice in Irlandi'a. Asia se prepara resboiele civili.

— Franci'a. Cu tóte laudele francesiloru, cá Afric'a se va impaciu cátu mai curendu, in Tunis curge mereu sange, si se pare cá nu fara cause grave urmédia transporturi noue de trupe si votare de alte sume pentru espeditiunea din Tunis.

— In Russi'a cu tóte mesurile cele mai bine calculate la parere, lucrurile nu s'au indreptatu intru nimicu. Nihilismulu, care se parea cá deocamdata era nadusitu, isi ridica capulu de hidra intocma cá inainte, si atentatele au inceputu de nou. Celu din urma se intempla asupra generalulu Cerevin, ad latus alu ministrului de interne. Unu desperatu trase cu revolverulu asupra lui chiaru in sal'a de audientia, dara nu'lu nimeri si fu prinsu la momentu. Proclamatiiunile comitetului Nihilistiloru publicate in diariile loru secrete si anume in „Narodnaia Volja“ (Vointi'a nationale) amerintia si pe imperatulu Alexandru III cá si pe toti cari nu voru se faca pe voi'a nihilistiloru. Cá nici persecutiunile jidovesci n'au perdutu nimicu din aloru intensitate, se cunósce limpede atátu din asprele mesuri luate de cátra insusi gubernulu centrale spre apararea poporului de invasiunile si spoliatiunile jidovesci, cátu si din fiorósele scene intemplate deunadi in Chievu cu ocaziunea productiuniloru renumitei acritie Sara Bernhard dela Paris, care de si baptisata de fetitia mica, trece totusi dupa origine de evreica. A lipsitu fórt puçinu de nu a fostu ucisa de muscali cu pietrii; in acea sera inse s'au spartu din nou ferestriile la multime de jidovi.

Intre acestea gubernulu Russiei se afla in negociatiune cu sultanulu pentru cele 300 milióne de ruble, cátu are se mai platésca Turci'a cá des-

daunare dupa pacea dela St. Stefano, si fiindcă turcii nu mai au de unde se dea nici-o rubla, Russi'a le cere garantia provinci'a Armeni'a din Asi'a, căta se mai afla sub domni'a sultanului. Acésta scire puse din nou in miscare pe diplomati'a européna, mai alesu pe Angli'a, carei inse Russi'a ii raspunde, că ea nu face altu-ceva, decâtu ceea ce vede că au facutu Angli'a in Cipru si in Egiptu, Franci'a in Tunis, Austro-Ungari'a in Bosni'a si Hertiegovin'a. Adeca toti pe apucate, care de care mai rapede.

Romania.

Totu lumea vré se afe despre impressiunea ce va fi facutu in Romani'a suspensiunea relatiunilor diplomatice din partea Austro-Ungariei cu Romani'a. Judecandu nu numai dupa raporturile oficióse telegrafice, publicate in Vien'a, Parisu, Londr'a si pretotindenea, ci si dupa informatiunile private positive, venite de a dreptulu, si dupa tonulu diarielor din Bucuresci, suspensiunea relatiunilor diplomatice din partea Vienei si tóte amerintiarele diarielor germane si aceluor magiare, n'au surprinsu pe nici-unu romanu, nu au venitu neasteptate de cătu numai la cei ce sunt dedati se amble in tóta viéti'a loru cu capulu in sacu. Dara ce e dreptu, iritatiunea este cu atātu mai mare in tóte clasele locuitorilor, si cu cătu acésta dissensiune va dura mai multu, cu atātu spiritele se voru atitia mai tare. Se pare că atunci, candu s'a redactatu si luat in revisiune cuventulu de tron cu proiectu, toti ministrii si insusi regele Carolu au prevediutu usioru, care voru fi urmările acelu tipetu de dorere, că-ci asia se potu numi acelea passage ale discursulu de tron, prin care se dice, că s'ar fi atacatu demnitatea cabinetulu din Vien'a. Este numai scornitura de poltroni, că acelea cuvente s'aru imputa numai dlui C. A. Rosetti ministrulu de interne, care ar fi redactatu cuventulu de tron. Ministrii toti că unulu sunt solidari si voru se remana solidari la conceptulu discutatu cu tóta grij'a sub presidiulu regelui si subscriu de toti. Gubernulu se si saturase de atâtea intrige si molestari diplomatice, si voia se le si mai desbare odata dela sine. Totu gubernulu vedea bine, că ciocnindu-se cu cabinetulu din Vien'a, lucra pe man'a conservativilor, erá inse si este decisu pentru orice urmari ar avea procedur'a sa.

S'a cerutu că ministeriulu se depuna la biuroulu camerei si de acolo pe mesele comisiunei insarcinate cu redactarea adresei la discursulu de tron, tóte actele si corespondentiele relative la negociarile diplomatice, căte au decursu in acestu anu in cestiunea Dunarei si in alte afaceri relative la Austro-Ungari'a. Din acelea trebuie se ésa la lumina adeverat'a stare a lucrurilor si urdorii, auctorii adeverati ai acestui conflictu. Unii membrii ai comisiunei si alti deputati nu se indetulescu numai cu atātu. Ei pretindu că cu acésta ocaziune se se produca incepandu tocma dela invasiunea austriaca din a. 1854—5 tóte actele diplomatice, memoriale fostiloru domni Grigorie Ghica si Barbu Stirbei, corespondentie de ale boieriloru si alte documente demne de credintia, din care se se védia curatu si luminatu, că cabinetulu din Vien'a fusese totudeauna decisu că se subjege ambele tieri romanesci si se le incorporodie pentru totudeauna la imperiulu seu. Invasiunea din 1854 si conflictulu de atunci cu Russi'a nici-decum n'au avutu altu scopu, decâtu luarea in posesiune definitiva a Moldovei si Munteniei. Din acésta cauza comitele Buol-Schauenstein pe atunci ministru de esterne in Vien'a, s'a opusu din respoteri nu numai la unirea principatelor, ci chiaru si la restabilirea autonomiei loru, atātu in conferentiele dela Vien'a, cătu si in congresulu dela Parisu, si chiaru dupa adoptarea si ratificarea conventiunei parisiane din Augustu 1858, prin care se regulase positiunea „principatelor unite“, Austri'a nu a suferitu nici acelu titlu si a respinsu paspórtele romanesci tiparite in acea forma. Dupa unirea definitiva Austri'a nu a voitu se recunósca nici-odatu numirea de „Romani'a“. In a. 1866 a indemnatu pe Turci că se tréca Dunarea cu trupe si se nu suferie alegere de domnu din vreo familia européna, precum se invoisera ambele tieri in asia numitele divanuri ad hoc din a. 1857.

Mai incolo dice lumea in Bucuresci: Nu este adeveratu că cabinetulu din Vien'a s'ar fi invoitu la proclamarea regatulu inainte de a se proclamá, ci tocma din contra, si-a datu invoirea sa numai dupa ce s'a spusu diplomatiloru sei verde in fačia in februaru 1860, că ori le place ori nu, regatulu

se va proclamá nesmintitu; din acésta cauza s'a si acceleratu proclamarea si óresicum precipitatu, mai alesu si la indemnulu Franciei si alu Angliei, pentru-cá proclamarea se ajunga a fi fapta complinita, cu risicu de a nu fi recunoscutu de cătra unele cabinetele. Mai in scurtu, romanii au invetiatu dela unu timpu incóce, că se nu uite asia curendu si asia usioru. Ei dicu că aru cunósce totu planulu de a se formá in Orientu unu imperiu dupa cum este alu Germaniei, cu unu imperatoru in frunte si cu mai multi gubernatori, cari se pórté, fia macaru si titlu de regi, in realitate inse armatele se fia incorporate intru o singura armata si fiacare statu, Ungari'a, Romani'a, Serbi'a, Bulgari'a, Muntenegru se trimita contingentele loru de tributulu la Vien'a, apoi o multime de legi se fia comune, cu valóre preste tóte partile imperiului. Asia se esplica in Bucuresci astadi cestiunea Dunarei.

Respunsu domnului D. ascutiu in caus'a jidoviloru.

(Urmare si fine.)

Jidovulu e negutiatoriu si speculatu de patru mii de ani, de candu au esitu din Palestina cu vasele de aur si argintu escamotate dela templu. De altumentrea rusii, germanii si Istoczi n'au gustu reu: a strimtorá pe jidovii din tieri. loru si a'i goní in Romani'a, că se o prefaca pe acésta in Palestina. Doctrinale perverse din Talmudu le sciá, trebuiá se le scie clerurile christiane de multu; cum de nu au deschisu ele capulu natiunei magiare multu mai inainte? Altumentrea de ce tréba este invetiatur'a teologica de câte 4—5 ani, daca nu se invétia nici atātu in istori'a eclesiastica si in alte studie? Si inca una mai trebuiá ei se scia: că din ungu vei face simplu usurariu, că-ci atātu numai surdo-mutii nu aru potea invetiá, dara că se faci din elu industriariu, fabricantu si mai virtosu comerciantu desteptu, prudente si totuodata onestu, că din anglu, din francesu, italianu, elvetianu, belgianu, olandesu, până'i lumea si pamentulu. In Ungari'a fãra jidovi, germani si armeni nu póte fi vorba de industria in sensulu strictu si cu atātu mai puçinu de comerciulu activu. Natiunile cá si individii, isi au si ele temperamentulu, aplecarile, caracterele proprie individuali. Jidovulu e facutu pe „Geschaeft“, pe „Handeln“, „Schachern“, éra unguuru este bunu se faca parada in stilu unguurescu; paradele inse ceru sume enorme, pe care elu nu le are, dara le au jidovii.

Nu cumva dn. Pascutiu astépta, că diaristic'a nóstra se se ocupe de jidovi in fiacare Nru, sau celu mai puçinu in tóta septeman'a odata? Acésta ar fi onóre cu totulu nemeritata ce s'ar face jidovimei, umilire rusinatória pentru pressa si unu testimoniu de paupertate spirituale, datu classelor inteligente ale natiunei nóstre. La multi lectori le este si grétia de atâtea vaieraturi si lamentatiuni ce se audu si se citescu asupr'a jidoviloru, cu atātu mai virtosu, că acelea semena a fi totu atâtea simptome ale nepotintiei spirituale si fisice, in comparatiune chiaru cu jidovii. Si apoi: se punemu man'a pe cugetu si se ne marturisimu unii la altii incai intre patru ochi: Cauta impregiuru prin tíera si vei affá multe mii de asia numiti crestini, chiaru si preoti, standu in compania cu jidovii la specule de ori-ce natura. Nici jidovi, nici alti sfãrnari nu aru potea insielá nici a face reu poporului, daca nu 'iar dispensá asia numitii (reu numitii) crestini, lasandu'i in voi'a loru că se faca ori-ce le place, se vendia ori-ce marfa spurcata, se faca specula scãrnava chiaru si cu fete de Goimi (de crestini), cu atātu mai usioru, că si dintre Goimi sunt multi cari vendu fete de Goim, până la Constantinopole si la Cairo. Dara se remanemu totu pe acilea pe la noi. Intre anii 1863—4 repausatulu Paulu Vasiciu au aflu in visitatiunile sale scolastice case de scóla date jidoviloru in arenda de cătra pop'a si prefacute in cárciume puturóse, éra scóla nicairi. S'au publicatu si casuri de acestea destule, atātu de din cóce de munti, cătu si din Romani'a; ar fi bine că se le citésca si onor. dn. Pascutiu.

Credu că onor. dnu Pascutiu va fi cititu in vreunu diariu unguurescu scen'a dintre deputatii Istoczy si Polonyi intemplata in sidenti'a din 3 Dec. a camerei deputatiloru, in care Istoczy a disu, că Russi'a si Ungari'a sunt tierile cele mai jidovite din lume. Elu póte se dica mai exactu: Ungari'a, Poloni'a (tóta cum erá odata) si Moldov'a sunt tierile cele mai jidovite. Intrebare inse: Cinele-a jidovitu? Nimeni altulu decâtu acei „fii ai patriei“, cari se batu in peptu si striga in lumea mare, că tíera este a loru, că ei o au luat cu armele si alte vorbe laudaróse si

seci. Candu vreodata poporulu jidovescu a ocupatu in vreo tíera européna unu palmacu de locu sau macaru o suma óre-care de bani cu armele impunmate? Crestinii si anume proprietarii de mosii intinse le-au vendutu loru averea si pe poporulu tieriei. Acesta este adeverulu celu mai sfarmatoriu, pe care nu'lu póte negá nici ascunde nimeni pe lume. Rapacitatea si lacomi'a ii facu companioni cu jidovii, éra acuma sibiéra totu ei asupra loru; totuodata inse trecu in codicele penale §§-i aspru pedepsitori asupra celoru ce aru cutediá se publice blastematiele descrise airea de unu dr. Rohling. De aici urmédia, că de candu a intratu in putere legea dela anulu 1878 diaristic'a romanésca de dincóce de munti nici nu se mai póte ocupá cá până acilea de cestiunea jidovésca, fãra pericul de a fi inhatiata de procurori, sau chiaru de cătra jidovulu celu mai trentiuros veneticu in patri'a nóstra. Rogu pe onor. domnu Pascutiu se citésca macaru §§-ii 172 si 190—192 din codicele penale si créda ceea ce noi vedemu pe aici cu ochii, că nationalitatea romanésca si bisericile romanesci potu fi insultate dupa placu, nu inse si jidovimea. Asia este in praxe. Norocu că evenimentele esterne, anume cele din Germani'a, Russi'a si chiaru din Cislaitani'a ne ajuta pe cale indirecta. In totu casulu inse, de ce se scótemu noi castanele cu degetele nóstre din spudi'a unguuresca pentru altii. Ungurii se manance asia precum isi sarara ei insii, éra noi se ne vedemu de capulu nostru. Ací nu ne potemu contení, că se nu crestamu o impregiurare din cele mai infame.

Este prea bine sciutu, că jidovii — respectu onorabileloru exceptiuni — tínu de spurcati pe toti Goim, adeca totu ce nu este israelitu; de aceea ei nu mananca nici-o bucata gatita de mana crestinésca, nu numai din caus'a unsórei de porcu, care nu ar fi nicidecum asia lucru mare, ci că asia le comanda religiunea loru. Ce se intempla inse de alta parte? Crestinii cumpara, mananca si beu dela jidovi ori-ce le trebuie. Carnea de vita cornuta (1/2 vita) pe care nu o mananca jidovii si tóte paserile de casa, pe care schachterulu loru (popa-macelariu, unu feliu de veterinariu) le declara de nesaneatóse, de bolnave, le vendu la crestini platite bine, éra acestia le mananca fãra nici-o alegere, că lupii si cá ori-ce animalu carnivoru.

Rusiné si mai mare. Până acuma se sciá că o lege sacra milenaria, remasa din mosi de stramosi, preste totu in biseric'a christiana de ritulu orientale, că panile numite „prescuri“, pe care crestinii le depunu pe altariu cá victima fãra sãnge (libum, popanum, hostia), din care se iau parti la oficiarea santei liturgii, că pãnea „parastasu“, pãnea „prinosu“, „coliva“ (grãu fertu si indulcitu) trebuie se fia frementate si cópte respective ferte, numai de cătra femei ertate (in sensu medicale), trecute dela 40 de ani in susu; asemenea vinulu destinatu pentru servitiulu ddiescu se fia scosu din bute sau butoiu ce se afla in proprietatea unui crestinu. Apoi sciti dvóstra, că anume in o parte a Moldovei vinulu de pausu (asia se numesce) ilu liferédia la bisericu cárciumarii jidovi si se vendu prescuri facute de jidovóice. A suferitu vreodata vreo jidova, că se'i faca azim'a pasciloru vreo crestina?

Nu le observamu acestea din vreo bigotía, ferésca Ddiu, nici din ura cătra poporulu jidovescu, nici că l'amu tínea de spurcatu, ciumatu, leprosu, daca nu este; nu reflectamu nici la cumplit'a necuratia esterióra a vestimentelor si locuintelor jidovesci, ci cu totulu la altu-ceva. Daca ei (imens'a loru majoritate) tínu pe toti „Goim“ de necurati si spurcati nu numai trupesce, ci si sufletesce, noi cá ómeni, cu ce le mai remanemu loru datori in punctulu acesta? Daca vediu inse, că crestinii cumpara si mananca dela jidovi totu ce tínu acestia de spurcatu; daca la preotese betrane si la alte femei ertate le este lene se fremente si se cóca, ele insele prescuri, parastase si prinóse, ci mai bine le cumpera dela jidovi; in fine daca pop'a sau boieriulu, sau altu crestinu nu tínu la cas'a loru in sute de comune nici macaru vinu cătu se cere de pausu, apoi unde amu ajunsu, cui mai potu folosi tóte declamatiunile pressei periodice, si cum mai poti se ridici pétr'a contra jidovulu, până a nu loví in crestinu?

In locu de a ne demitte la certe infinite cu jidovii si a ne dejosi prin acésta pe noi insine, a dá pe fačia că ne tememu de ei, — mai virtosu se demascamu egoismulu si rapacitatea fariseiloru si saduceiloru mascati cá christiani, in realitate inse mai jidovi decâtu toti jidovii.

In fine nu trebuie se uite nici-unu romanu, că atātu cestiunile generali, cătu si alte speciali romanesci, a caroru discussiune in pressa este de

necesitate imperativa, se potu numerá cu sutele, in càtu daca tóte diarele nóstre aru fi cotidiane si daca aru lucrá la ele (dupa specialitati) o suta de barbati, totu nu le-ar dá de capetu nici-odata. Considerata din acestu punctu-de vedere press'a nóstra periodica din acésta tíera, se simte óresicum pedepsita chiaru si prin impregiurarea, cà nu'i ajunge spatiulu, prin urmare midiulócele materiali, cá se'si deschida colónele dintru odata la mai multe cestiumi si afaceri, ci din lipsa si neajunsu prea adesea simte setea lui Tantalú din fabula, cà-ci nu póte tractá la timpu cele mai interesante cestiumi, si alteori, cà pentru unele abia are publicu de càtiva individi eminenti. Red. Obs.

— **Conspectulu contribuitorilor benevole pentru acoperirea speselor cu transportulu manufacturilor la espositiunea nationala romana in Sibiu si eventualu plusulu pentru ridicarea monumentului intru pia memori'a lui Andreiu Muresianu:*)**

Gregoriu Vitezu mare proprietariu in Téc'a 5.—, Petru Rusu v.-prot. onor. si preotu gr. cath., Chiciudu 2.—, Sim. Auguru par. gr. cath., Ocnitia 1.—, Teodoru Mateiu par. gr. cath., Craifalau 1.—, Nicolau Mateiu par. gr. cath., Baitia 2.—, Andreiu Voda par. gr. cat., Ormenisiu 2.—, Panfiliu Juranu not. cerc., Ormenisiu 2.—, Alexandru Barbulescu preotu romanu, St. Mihaiu 1.—, Teodoru Moldovai par. gr. cath., Posmusiu 1.—, Teodoru Suciú colectoru, Chiciudu 1.—, Gregoriu Moldovanu docente, Budatelecu 1.—, Joanu Moldovanu docente, Chiciudu 1.—, Titu Moldovanu parochu gr. cat., Archiudu 1.—, Joanu Mariesiu propriet., Visuia 1.50, Alexandru Popu par. gr. cath., Visuia 2.—, Teodoru Dumbrava mare proprietariu, Budatelecu 2.—, Basiliu Danila par. gr. cath., Budatelecu 2.—, Joanu Soponescu not. cerc., Budatelecu 1.—, Joanu Chiciudeanu preotu romanu, Ciagu-mare 1.—, Simeonu Suciú proprietariu Ciagu-mare —.60, Joanu Rutia propriet., Ciagu-mare —.60, Alexandru Valeanu propriet., Visuia 1.—, Hotinu Avramu propriet., Visuia 1.—, Teodoru Mariesiu proprietariu, Visuia 1.—, Teodoru Moldovanu proprietariu, Visuia —.50, Bucuru Cristea arendatoru, Visuia —.50, Joanu Király subpretore 2.—, Alexandru Fiscuti par. gr. cath., Silvasiu 1.—, Zacharia Iliovicu docente gr. cath., Silvasiu —.50, Joanu Hossu par. gr. cath., Milasiulu-mare 2.—, Joanu Colbazu notariu cereuale, Milasiulu-mare 1.—, Gaboru Munteanu propr., Milasiulu-mare 1.—. — Sum'a 43 fl. 20 cri.

Multu onor. dle Red.!

Romanii din cerculu electoralu alu Tecei intielegundu cà fruntasii natiunei romanesci si-au pusu carulu in pietrii a arangiá o espositiune de manufacturi curatu romanesci, entusiasmati unulu cá altulu de spiritulu nationalu, in urm'a apelului stimatului domnu Gregoriu Vitezu de ddo 28 Maiu a. c. s'au intrunitu in o conferintia la 14 Juniu in Téc'a, unde, de si campi'a nóstra se pare a petrece in pesimismu, cá se nu dicu in desperare, dupa cum le place fratiloru magiari a crede, s'au decisu cu unanimitate a se luá parte la acea espositiune.

Amesuratu acestui concludu, pentru bun'a ordine s'au alesu o comisiune, care se se ingrijésca nu numai de stringerea obiectelor de pe sate si a distribuirei lor dupa inchiderea espositiunei, ci totuodata a face si o colecta atátu pentru suportarea speseloru trimiterei si retrimiteri obiectelor la Sibiu si indereptu, càtu si pentru monumentulu laureatului nostru bardu nationalu Andreiu Muresianu.

Comisiunea cunoscundu'si chiamarea, s'a pusu pe lucru si: a strinsu obiecte, le-a trimisu la espositiune pe timpulu prefriptu si retrimise le-a inmanuatu respectivilor proprietari, afara de dóue obiecte, in a caroru privintia s'a facutu aratare la multu onor. Presidiu alu espositiunei romane din Sibiu.

Mai departe, pentru scopurile amintite a deschisu o colecta si au contribuitu, precum se vede din conspectulu sub ./. alaturatu sum'a de 43 fl. 20 cri v. a.

Din acésta suma s'a spesatu cu impachetarea si trimiterea lor la Sibiu 17 fl. 28 cri, portulu din Sibiu pana la Téc'a s'au solvitu 5 fl. 43 cri, — dlui Vasilie Bratfaleanu pentru sucursulu datu la litografarea apelorilor si altoru scripte in acestu obiectu espedate càtra cele 46 comune, i s'au datu unu onorariu de 2 fl. 16 cri, portulu acestei epistole 33 cri; deci tóta sum'a spesata face 25 fl. 20 cri, éra restulu de 18 fl. vi se trimite Dvóstra multu on. dle Red. cu acea rogare, cá se binevoiti acésta suma a o transpune la multu onor. comitetu alu Asociatiunei transilvane pentru cultur'a poporului romanu in Sibiu, cá se'i intrebuintiedie si alature la sum'a adunata pentru ridicandulu monumentu intru pia memori'a lui Andreiu Muresianu.

Acludatulu conspectu alu contribuitoriloru ve rogamu cu tóta stim'a, se binevoiti a'lu publicá pentru exactitatea causei.

Téc'a, in 16 Nov. 1881.

cu tóta stim'a remanu

Alexandru Barbulescu,
cassariu.

Sciri diverse.

— (Insciintiare.) Toti p. t. domni, cari au primitu liste de colectare pentru balulu datu in folosulu espositiunei romane sunt cu tóta stim'a rugati — a trimite sumele incassate celu multu pana la 25 Decembre cal. nou a. c. la subscrisulu cassariu

*) Din lipsa de spatiu intardiata.

Red.

— pentru cá Comitetul se'si póta da ratiociniulu ulterioru.

Sibiu, in 8 Decembre 1881.

Comitetulu arangiatoriu:

E. Macellariu,
presiedinte.

Dr. Olariu,
cassariu.

— (Societatea de lectura „Andreiu Siaguna“) va tinea Dumineca in 29 Novembre st. v. siedintia publica in memori'a Marelui Archipastoru Andreiu, in sal'a cea mare a „seminariului andreianu“

Oferte marinimóse se primescu cu multiamita si se voru cuita pe cale publica.

Inceputulu la 7 óre sér'a.

Sibiu, in 23 Novembre 1881.

Comitetulu arangiatoru.

— (Programu.) 1. „Cuventare ocasionala“ rostita de George Oprea, cl. curs. III. 2. „Frumosu e omulu Dómne“, poesie de A. Muresianu, musica de C., esecutata de chorulu societatii. 3. „Necesitatea educatiunei pentru femei“, disertatiune de Nicolae Neamtú, cl. curs. III. 4. „Movil'a lui Burcelu“, poesie de Alesandri, declamata de Nicolae Dublasiu, cl. curs. I. 5. „Nóua calugaritia“, traducere, musica de P. Mezzetti si „Unu suspinu“, romantia compusa de B. Franchetti, cantate solo de V. Bologa, cl. curs. III, acompaniatu pe Piano-Forte. 6. „Cestiune de controversa“ „viéti'a dela sate; viéti'a dela orasie“, de Eliseu Moga si V. Domsia, clerici curs. III. 7. „Condamnarea strugurelui“, poesie de Antonu Pannu, declamata de V. Saftu, cl. curs. I. 8. „Primavéra“, traducere, musica de Kreutzer, esecutata de chorulu societatii.

— (Convocare.) Adunarea generala extraordinaria a subreuniunei „invetiatoriloru romanu gr-orient. din protopresbiteratulu Zarandului“ avemu onóre a-o convocá pe dilele 9 si 10 Decembre st. v. a. a. in sal'a gimnasiului gr-or. din Bradu. P. t. membrii ai „subreuniunei“ directorii scolari, precum si inteligentia din protopresbiteratu si din afara, sunt rogati a participá la siedintie in numeru càtu se póte mai mare. Inceputulu siedintieloru va fi la órele 10 ante-meridiane in 9 Decembre, dupa invocarea spiritului santu.

Agendele voru fi.

1. Cuventu de deschidere de vicepresiedintele Joanu Germanu.
2. Alegerea de presiedinte in loculu regretabilulu defunctu Nicolau J. Miheltianu.
3. Alegerea de cassariu.
4. Raportulu comitetului asupra activitatiei sale in decursulu anului espiratu 1880/1881.
5. Raportulu cassariului si alu bibliotecariului pe anulu espiratu.
6. Alte propuneri din partea membriloru.
7. Raportulu comisiunei de 5 insi asupra manualului „Geografi'a“ in scól'a poporala de Anania Hodosiu.
8. Raportulu comisiunei de 5 asupra manualului „Istori'a biblica“ pentru scólele poporale romane, partea I testamentulu vechiu de Joanu Germanu.
9. Prelegere practica din limb'a magiara cu incepatorii, tñnuta de Petru Rimbasiu invet. la scól'a normala din Bradu.
10. Prelegere practica din „istori'a biblica“ tñnuta de Joanu Jurca, parochu si invetiatoriu in Cebea.
11. Pertractarea numerului „7“ cu incepatorii de Joanu Germanu.
12. Prelegere practica din istori'a naturala „porculu“ tñnuta de Joanu Germanu, cu elevii clasei a IV normale.
13. Prelegere practica din „geografi'a“ tñnuta de Anania Hodosiu.
14. „Modulu de a face pruncii amici ai scólei“, disertatiune de Nicolae Amosu Tulea.
15. Pertractarea „verbului“ cu elevii clasei IV normale, tñnuta de Joanu Germanu.
16. Prelegere practica „rogatiunea Domnului“, tñnuta de Joanu Germanu cu elevii cl. III normale.
17. „Istori'a“ in scólele poporali, disertatiune de Joanu Germanu, invet. in Bradu. Prelegerile practice se voru tine cu prunci dela scólele normali din Bradu. Bradu, 16 Novembre v. 1881.

Joanu Germanu,
vicepresied. subreuniunei.

Petru Rimbasiu,
not. subreuniunei.

Bibliografia.

In timpulu din urma ne mai venira dela dá editori spre anuntiare urmatóriele opuri:

Institutiuu filosofice

prelucrate de dr. Vasiliu Lucaciu, professoru de religiunea greco-catholica si de limb'a si literatur'a romana la gimnasiulu catholicu superioru de statu din

Satu-mare. Cartea prima. Logic'a. Satu-mare, tipografi'a libera 1881. Form 8-vu mare, 314 pagine.

Este in adeveru unu „vécu de om“, de candu Timoteiu Cipariu si A. Tr. Laurianu dedesera in manile carturariloru romanu o parte buna tradusa si prelucrata din filosofi'a germana a lui Krug. Cá de ani 25 incóce sciintia filosofiei a inceputu se fia tractata nu numai in scólele superiori romanesci, ci si in ale altoru popóra in modu vitregu. Causese acelei tractari sunt cunoscutu, inse si efectele lor. Dara se nu uitamu, cà deseleschimburi ale sistemelor filosofice, au compromisu fórtu multu sciintia insasi, mai alesu dupace unele sisteme au fostu aduse cu totu dreptulu, ad absurdum.

In prefatiunea sa dn. professoru V. Lucaciu permite urmatóriele sententie grave: „Este generala plansórea celoru buni, cà in dilele nóstre spiritulu generatiunei mai tenere e corruptu prin erorile secului, caracterele sunt vatamate in radecin'a lor, prin desfrenarea si libertinagiulu moravuriloru. Caus'a reledorú acestora jace in perversiunea disciplineloru filosofice, care in logica proclama scepticismulu, in metafisica apara materialismulu, in etica se inchina egoismulu si apoi in dreptulu naturale nu se sfíescu a enuntia tes'a teribila: ubi vis, ibi jus“

Mai la vale auctorulu citédia si sententia dlui C. Leonardescu din prefatiunea cursului seu de filosofia: „La noi (in Romani'a) vedemu dejá scriitori tineri plini de talentu, cari ocupa positiuni inalte in ordinea intelectuale, declarandu-se pe faéa fatalisti, materialisti si athei (pag. XIV)“.

Si apoi cu ómeni de aceia se faci statu si natiune. se susti in societate ordinea morala? Nici-odata, cà-ci din nimiculu loru nimic se alege. Sórtea lorú o vedemu pe fiacare di: furci, glontiu, pumariu, veninu. Se lasamu inse ori-ce recensiu si critica a opului barbatiloru de specialitate.

— Din Nóua biblioteca romana colectiune de novele si romanuri Seria I au aparutu si brosiur'a III, in care se continua naratiunea poetica, titulata Ciarda alba, versificata in 5 canturi de d. Teocharu Alexi, éra dela pag. 120 inainte alta naratiune romantica Susu pe Tèmp'a, scrisa in prosa de acelaasi auctor. Pretiulu fiacarei brosiure este numai 15 cri sau 40 bani. Buna intreprindere acésta dela dnulu T. Alexi, cà a luatú asupra'si a procurá publiculu si lectura mai usióra; colectiunea se póte procurá prin oricare libraria abonandu celu puéinu pe cincii brosiure dintru odata.

— **Calendarulu pe anulu dela Christosu 1882.** Anulu III. Aradu Editur'a si tipariulu tipografiei dicecane. Pretiulu 30 cri.

Acestu calendaru se recomanda nu numai prin cuprinsulu seu, dara si prin pretiulu seu eftinu.

— **Cursu sistematicu de stenografi'a romana** intocmitu in 24 lectiuni de Eug. Sucevanu. Completu in dóue brosiuri insoéite de 76 pagine autografate de man'a auctorului. Brosiur'a I. De vendiare la auctorulu si la cele mai insemnate librarii din Austro-Ungari'a si Romani'a. Pretiulu 1 fl. 20 cri = 3 franci. Vien'a-Cernauti 1882. Editur'a autorului.

„Stenografi'a este scrisórea viitorului“ si celu ce urmasesc dezvoltarea vietiei moderne, va intielege insemnatarea stenografiei, cum si necesitatea de a o invetiá. La romanu acésta arta este inca prea puéinu dezvoltata si dnulu Eug. Sucevanu a facutu unu bunu serviciu literaturei si in specialu diaristicii nóstre publicandu manualulu seu de stenografi'a romana. Ar fi de doritu cá introducèndu-se cursulu de stenografi'a si in scóla, acésta se se invetie cá studiu obligatu. Speramu, cà studentii romanu se voru grabi a cumpará acestu manualu de stenografi'a, trecèndu iute si de graba preste lung'a si inportun'a introducere apocaliptica a dlui auctor, pentru-cá se invetie stenografi'a romana, dorindu-le cá invetiandu a serie scurtatu si iute, se se deprinda totuodata a si vorbi asia.

Cursuri de Bucuresti in Lei noi (franci).

2 Decembre st. n. 1881.

Obligatiuni rurale din 1880 convertite cu 6%	1. 98.¼ b.
Inprumutul Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	„ 111.— „
Obligatiuni dominiali convertite cu 5%	„ — „
— Creditu fonciariu rurale cu 7%	„ 102.7/8 „
— Creditu fonciariu urbanu cu 7%	„ 103.50 „
Inprumutul municipale alu capitalei din 1875 cu 8%	„ 106.¼ „

Logica

compusa de

(63)

Josifu Fericeanu,

professoru la gimnasiulu romanu din Brasiovu.

Pretiulu 2 fl. v. a. de exemplariu.

Acésta carte lucrata cu multa sciintia, fructulu unui studiu de mai multi ani, se recomanda barbatiloru de competintia, cá unu opu menitu de a demonstrá cu ajutoriulu Ontologiei in metafisic'a aplicata **memoria suf. etulni.**

Logic'a dnului Fericeanu se póte intrebuintia cá manualu de studiu nu numai la gimnasie si la universitati, dara si din partea adultiloru, cari au câteva notiuni din acésta sciintia si voiescu a se perfectoná intr'ins'a.

Se afla in depositu:

In Brasiovu: la Tipografi'a Alexi; in Sibiu: la dn. W. Kraft; in Lugosiu: la dn. A. Auspitz; in Temisior'a: la libraria Pollatschek; in Bradu: la dnii fratii Bettelheim; in Naseudu: la dn. A. P. Alexi, prof.; in Cravitia: la dn. I. E. Tiera u.

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**

Tipariulu lui **W. Kraft.**